

ԿՐՈՆԱԿԱՆ

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱԽՈՐԻՉ

«Նմանոգի ինձ եղբորու՜ որպէս եւ ես Քրիստոսի»
(Ա. Կորնթ. ԺԱ. 1):

Հեթանոս ազգերու Առաքեալն ու Վարդապետը եւ բարձրելոյն անհատանելի խորհուրդներուն եւ իմաստութեան թարգմանն ու կենաց խօսքի ամենափայլ բանալին՝ Պօղոս կ'ըսէ. «Յիշեցէ՛ք ձեր առաջնորդները որոնք Աստուծոյ խօսքը ձեզի խօսեցան, եւ անոնց վարժունքին վախճանին նայելով՝ իրենց հաւատքին նմանող եղէք» (Երբ. ԺԳ. 7):

Նախ եւ առաջ՝ պարտական ենք մեր եւ բոլորի ամենակալ Արարչին, որ իր պատկերով, նախախնամութեամբ եւ բարեբարութեամբ ստեղծեց մեզ եւ կեանք շնորհեց մեզի՝ պատրաստելու համար յաւիտենական Արքայութեան եւ իր անառոր վառքին: Պարտական ենք դարձեալ մարդացեալ Աստուծոյ եւ մեր Տիրոջ ու Փրկչին, որ ամենասուրբ խաչով եւ իր ամենապատուական արեամբ զնեց մեզ եւ ազատեց մեզքէն ու սատանայէն, այսինքն՝ մեր հոգիներու մեծ եւ զօրաւոր թշնամիներէն: Վերջապէս, պարտական ենք նաեւ անոր սուրբերուն, որոնք նմանող եղան Քրիստոսի շարժաբաններուն, մահուամբ եւ արեամբ: Արդ՝ մեզի կը մնայ նմանակից ըլլալ սուրբերուն, մեր նախնաց, ինչպէս որ անոնք եղան իրենց եւ մեր Տիրոջ՝ Քրիստոսի, եւ ինչպէս առաքեալը կ'ըսէ՝ «Ինձի նմանող եղէք, ինչպէս եւ ես Քրիստոսի»: Այսպէս ուրեմն, պարտական ենք մեկնք եւս մեր նախորդներուն պէս, սուրբերու եւ մարտիրոսներու տօնապիտեան եւ մանաւանդ նմանութեան:

Իսկ այսօր, յատկապէս եւ առանձնապէս պարտք պէտք է զգանք պատուել նաեւ Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի յաւերժական

անթառամելի յիշատակը. յարկէ՛ որպէս որդի մը հանդէպ իր հօր, ծառայ մը՝ իր տիրոջ եւ աշակերտ մը՝ իր վարդապետին: Որովհետեւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի որպէս հայր իր տաներկու անտանելի շարժաբաններուն եւ Պօր Վիրապի տառապանքներուն մէջ, ըստ շարականագրին, տասներհինգ երկար տարիներու ցաւատանջ երկունքով ծնաւ ամբողջ ազգ մը, Հայ Ժողովուրդը, Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ լուսաւորչալոյս զաւակները: Ինչպէս Ս. Պօղոս Առաքեալ զթաշարժ սիրով՝ Կորնթացւոց կ'ըսէ. «Թէպէտեւ բիւր զաստիարակներ ունենաք Քրիստոսով, բայց ոչ թէ շատ հայրեր ունիք, որովհետեւ Քրիստոս Յիսուսով եւ ձեզ ծնայ Աւետարանով: Ուրեմն կ'աղաչեմ ձեզի, նմանող եղէք ինձի» (Ա. Կորնթ. Դ. 15-16): Որքա՛ն թարմ ու խրատական խօսք է սրբազան Առաքեալին խօսքը, որ կը պատշաճի նաեւ մեր առաջին սուրբ Հայրապետին, որ ահա Առաքեալին քաղցր ու սրտառու ձայնին հետ կը խօսի մեր հոգիներուն. «Ո՛ր թէ ձեզ ամէջնելու համար զայս կը զրեմ, այլ սիրելի որդիներուս պէս կը խրատեմ ձեզ» (Ա. Կորնթ. Դ. 14):

Մեր փրկիչն Յիսուս Քրիստոս ըսաւ. «Ես լոյս եկայ աշխարհ. ով որ հաւատայ ինձի՝ խաւարի մէջ պիտի չմնայ»: Նոյնպէս իր աշակերտները լոյս անուանեց՝ «Դուք էք աշխարհի լոյսը» ըսելով: Արդ՝ այնուհետեւ անոր անունով հետեւողներն ու զօրծակիցները կը կոչուին լոյս եւ լուսաւորիչ: Անոնցմէ մէկն է Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի:

Հայոց մեծիմաստ Վարդան Վարդապետը Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի մասին իր

դրած ներքողին մէջ կ'ըսէ. «... Չկայ ուրիշ ազդ մը որուն առաջնորդը Լուսաւորիչ անունով կոչուի. թէպէտ բոլորն ալ լուսորեալ եւ լուսատու էին ազգերու, դրս հանեցին կոտաւաշտութեան խաւարէն, այլ որովհետեւ մեր Լուսաւորիչը՝ պարզարան, յատկախօս եւ օգտեցուցիչ էր, եւ մեկնող՝ աստուածային եւ երկնաւոր խորհուրդին, եւ լոյս կը ծաղկէր անոր խօսքերէն եւ շրջորջէր կու տար լսողներուն՝ Լուսաւորիչ կոչուեցաւ. ինչպէս սրբաբան եւ պայծառախօս Յովհանն՝ Ոսկերեան քառեցաւ» (Մտերեք Հայկականք, Ա-ն, էջ 78) :

✱

Իւրաքանչիւր ազգի կամ անհատի դարձը, նախախնամութեան կողմէ աստուծոյ յատուկ պատճառ մը ունի: Չէ՞ որ Սողոս ալ կամակից էր Սուրբ Ստեփաննոս Նախավկայի քարկոծման եւ սպաննուելուն, եւ քարկոծողներուն հանդերձները իր ստեղծութեան քով կը պահէր՝ որպէսզի ոճրապարծ թշնամիներ աւելի հեշտութեամբ եւ թեթեւութեամբ քարկոծէին Աստուծոյ Սուրբը: Բայց ի՞նչ կ'ազդակէր եւ կ'ազդէր Ս. Ստեփաննոս ծունկի եկած, արխնուայ. «Տէ՛ր, մի՛ համարիր զոցա դոյս մեզս» (Գործք. է. 57-59): Շատ շանցած Սուրբին ազդեցող եւ Աստուծոյ անբաւ եւ անբնին ողորմութեամբ նոյն երիտասարդ Սողոսը որ Քրիստոսի եկեղեցին կը հալածէր ու շատ փնտնէր կը պատճառէր, Պօղոս կոչուեցաւ, այլ սքանչելի, անօթ ընտրութեան, փող աստուածային իմաստութեան եւ գեղարդառատ դիտութեան, զերահրաչ լուսաւորիչ եկեղեցւոյ, հայր հոգեւոր բազում ազգաց եւ առաքեալին հեթանոսաց: Վասնզի արդարն Յակոբոս Տեառնեղբայր մեծ Առաքեալը կ'ըսէ. «Քանզի յոյժ զօրաւոր են ազօթք արդարոց յօգնականութիւն»: Ազօթքը շատ մեծ կարեւորութիւն ունի մարդուն համար: Ազօթքը՝ մարդէն զէպի Աստուած սրտի խորէն անբախտելիորէն հիւստած հոգեւոր սրբազան կապն է: Ազօթքը հոգիի շնչառութիւնն է: Արդեօք ներկայիս, մեր օրերուն, քանի՞ ազօթող

անկեղծ հոգիներ ունինք Հայ ժողովուրդի եւ անոր առաջնորդներուն համար: Քանի՞ անձնուէր եւ անշահախօյր հոգիներ պատրաստ են զոհուելու ի զին ազգի մը՝ մահէն զէպի կեանք, տառապանքէն զէպի փրկութիւն, փոթորիկէն զէպի խաղաղութիւն առաջնորդելու: Անիկա է անմահը՝ որ կրնայ մեռնիլ զինք ստեղծողին եւ անոր ժողովուրդին համար: Անիկա՛ կ'ապրի միայն որ կրնայ մեռնիլ, որպէսզի իսկապէս ապրին ուրիշներ: Լուսաւորիչ մէկն էր անսնցմէ:

Արդ՝ ո՞վ կրնայ խօսքով պատմել անոր անբացատրելի երախտիքը՝ մեղի հանդէպ: Անտանելի շարշարանքները, անհամեմատ համբերութիւնը, աներկիւղ խոստովանութիւնը, քաջասիրտ վկայութիւնը, խոր Վերապի դժնդակ առանձնութիւնը թունաւոր սողուններու մէջ, կենդանի մարտիրոսութիւնը, ազրիւրեղէն վարդապետութեան իմաստութիւնը, քահանայապետական հովուութիւնը, հրաշալի բժշկութիւնը, եւ տառաքելական քարազօթիւնը, խորհրդաւոր տեսիլքը եւ Մայր Աթոռի հիմնադրութիւնը: Այս մասին ստուարազիւր ճառեր են զրւած՝ Ս. Յովհանն Ոսկերեան, Յովհաննէս Սարկիսազ Վարդապետ, Վարդան Վարդապետ Երզնկացի, Ս. Գրիգոր Տաթևացի եւ ուրիշներ: Այսպէս կը ներքողէ Ս. Յովհանն Ոսկերեան. «Այլ ո՞վ բաւական է խօսքով դրուատել Երանելոյն անտանելի ճշմութիւնը, կամ օրինակով ցոյց տալ անոր անհնգութիւնի նեղութիւնը, իմերու եւ քարերու մէջ էր իր բնակութիւնը, ուր ո՛չ խօսակից ունէր իր մօտ, ո՛չ վշտակից, ո՛չ բարեկամ, ո՛չ օգնական, ո՛չ սիրտիչ, ո՛չ ըստպատուար: այլ կը սպասէր մեծ ժողովարութեամբ իրբեւ ողջ մէկը գերեզմանի մէջ զրուած, անյարկ, անձածկոյթի, ձմրան աստուածանիքին եւ ամբան տաքին, այնչա՛փ ժամանակ՝ զիշեր ու ցերեկ»:

Արժան է այստեղ յիշատակել, ըստ Տաթևացիի եւ Աղաթանգեղոս պատմադրի՝ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի տանն եւ երկու սրտատու շարշարանքները, վերջիշերտ, տպաւորուելու եւ շնորհալու համար:

Առաջինին՝ Տրդատ Թաղաւոր հրամայեց Լուսաւորչի ձեռքերը կապել, բերնին ասնձ դնել, կոնակին աղի ծանր բեռ, կրծքին լեւոյց տալ եւ պարանոթ բարձրափառողակէն կախել՝ եօթր օրեր։ Այս կը նշանակէ՝ մեռ պատիժը իր վրայ կրեց համբերութեամբ, մինչեւ որ ինք եղաւ ա՛ղին համեմիչ եւ յուսաւորիչ Հայաստան աշխարհի։

Երկրորդին՝ Թաղաւորը հրամայեց մէկ ոտքէն կախել գլխիփար՝ եօթր օր, վարէն աղը ծխել եւ դալար գաւաղաններով հարւածել։ Կը նշանակէ՝ այդ բոլորը կրեց եւ փոխան անոնց Գրիգորի անուշահոտ իւղը թափեց Հայոց ժահահոտ երկրին վրայ, եւ մոլոր ոտքերն ուղղեց դէպի երկնից անկապտելի ազատութիւնը։

Երրորդին՝ ոտքերը կոճկերու մէջ ճղմեցին, եւ ուժգին սեղմեցին մինչեւ որ մատնեղէն արիւն քամուի։ Որ կը նշանակէ՝ մեր երկրաքարչ ոտքերը դէպի երկնային ճամբան առաջնորդել եւ օրինակ տալ մեզի՝ արեան շափ պատերազմելով յուսադրուելու եւ քաջակերուելու։

Չորրորդին՝ ոտքերուն տակ երկաթեայ քամեր մխելով բռնի բոկոտն քալել տուին։ Այսպէս՝ խաչեալ Տիրոջ բեւեռակից եղաւ, եւ անոր հրամանով կամակոր շար վիշապին դուլար ճղմեց։

Հինգերորդին՝ աշերուն եւ ծնօտին հարուածելով ուժգին զարկին։ Կատարուեցաւ Յիսուսի այն խօսքը որ կ'ըսէ. «Երանի՛ր անոնց ու կու լան այժմ, վասնզի պիտի ծիծաղին»։ Այսպէս՝ նմանեցաւ Տիրոջ որ ապտակն ու թուքը բնդունեց իր ամենասուրբ երեսին, եւ արցունքներու վառակներ բխեցուց իր պայծառ այտէն։ Որով ամօթով ծածկեց շար բանասրկուին անպատկառ երեսը։

Վեցերորդին՝ գլուխը հիւսանց մամուլին մէջ դնելով, աղ, բորակ եւ խիստ քացախ խառնելով իրարու, եղեգնեայ փողով քիթին մէջ փչեցին։ Այսպէս՝ նմանեցաւ Տիրոջ որ խաչին վրայ երբ ծարաւ էր, լիւղիւ հեռ խառնուած քացախ բնդունեց։ Եւ աշակերտելով փրկչին, հաղորդ եղաւ նաեւ անոր փրկութեան։

Եօթներորդին՝ մեծ պարկ մը բերելով, մէջը լեցուն հնոցի մոխիրով, համբերատար երանելիին վիզէն կապեցին, դուլար վեց օրեր պարկին մէջ պահելով։ Վեց օրեր յետոյ Տրդատ Թաղաւորին ներկայացուցին անպարտելի սուրբը։ Թաղաւորը զայն ծաղրելով ըսաւ. «Թեւեաւ արքայութենէ՞ն կու դաս, որուն մասին կը խօսէիր»։ Պատասխան տուաւ Լուսաւորիչ եւ ըսաւ. «Այո՛, ա՛յս է արքայութիւնը. վասնզի ա՛յս է Ժամանակը սերմանելու եւ փորձառութեան (հողիւ վարժութեան)։ Եթէ մշակը սերմի ժամանակ չսերմանէ, հունձքի ժամանակ չի կրնար հնձել. եւ զինուորը եթէ օրինաւոր կերպով չպատերազմի՝ չ'աներ բրարիոնը (յաղթմանակի պտակը)»։

Այս Թաղաւորը հրամայեց ութերորդ տանջանքը։

Գլխիփար կախելով նստատեղին ձաղար գրին եւ տիկով ջուր լեցուցին փորին մէջ։

Իններորդին՝ սակառներով երկաթեայ փուշեր բերին եւ մերկացնելով սուրբը՝ սաղին եւ անդին տապալեցին, մինչեւ որ մարմնին ամբողջ մասերը ծակոտելով վիրաւորուեցաւ արիւնաշաղախ։ Այսպէս՝ Ս. Պօղոս Առաքեալին նման, իր Տիրոջ վէրքերէն՝ վէրքեր կրեց հողեղէն մարմնին վրայ եւ եղաւ շարշարակից բոլոր մարտիրոսներու։

Տասներորդին՝ կախեցին եւ երկաթեայ քերիչներով մարմնին մօրթը քերթեցին։ Այսպէս՝ անէծքի տառասկը մեր, իր կրած տառասկներովը վերցուց։

Տասնմէկերորդին՝ ծունկերը երկաթէ կապիճներու մէջ ամրացուցին, բաղուկներէն կախելով՝ մուրճի զօրաւոր հարուածներով երեք օր զարկին։ Այս ցոյց կու տայ որ ասոնցմով՝ մեր կթոտած ծունկերը ուժովցնելով, մեր բաղուկներն արձակելով, մեզ Աստուծոյ առաջնորդեց։

Տասներկրորդին՝ կապար հալեցնելով տաք-տաք բերնին մէջ եւ մարմնին վրայ թափեցին։ Այս վերջինն ալ կատարուեցաւ որպէսզի մեր կապարանման ծանր ու այբող մեղքերը մեր բերնէն դուրս թափէ եւ

անօրէնութեան ծանրութիւնը մեր ուսերէն իջեցնէ:

Երկու տարիի տեւողութեամբ այս դժբաղակ շարժարաններուն մէջ երանելին Լուսաւորիչ արտառուչ աղօթք եւ սիրալիր օրհնութիւն կը մատուցանէր Աստուծոյ՝ որ զինք զօրացուց եւ այնքան համբերութիւն չնորհեց: Այս տասներկու անտանելի շարժարաններէն վերջ Թաղաւորը բարկութեամբ կը հրամայէ որ Լուսաւորիչը նետեն Աշտիշատի խոր Գուրին մէջ: Այնտեղ ասաներեք երկար տարիներ մնալէն յետոյ, Ամենակարողն Աստուած՝ կ'աղատէ զայն եւ կը կոչէ Լուսաւորիչ եւ Հայր Հայաստան աշխարհի: Ըստ որում Ս. Յովհաննէս Ոսկերեան կ'ըսէ. «Բարեւութն ու մարգասէրը կը ձայնէր իր նահատակին բակով. Արթընցի' դուն որ կը քնանաս եւ կանգնիր մեռելներէն, եւ քեզ եւս լուսատու պիտի ըլլայ Քրիստոս. ելի՛ր քաջ նահատակդ իմ, որ շարք ժուժկալութեամբ կործանեցիր. ելի՛ր որ ասպարէզի ընթացքին՝ արիարար պատերազմեցար թշնամիին դէմ, կանգնի՛ր որ սկզբնաւոր բնութեամբ զգեսնելով ստբիդ տակ մեռցուցիր. ելի՛ր, հաստատուած սխնդ իմ եկեղեցւոյ եւ պարծանք տիեզերքի. արի՛, ուսուցիչդ ուղղափառութեան եւ զեղեցկութիւնդ աշխարհի. արի՛, քարոզողդ հաւատքի եւ առաջնորդ մարդոց՝ արքայութեան ճանապարհին»:

Ահա թէ ինչո՞ւ հանդիսաւորութեամբ կը տօնենք մեր առաջին եւ մեծ հայրապետին «Չարշարանաց եւ մուտն ի Վիրապչի յիշատակը: Առակագիրը կ'ըսէ. «Ի դովութիւնս արդարոց՝ ուրախ լիցին արդարքն»: Այսպէս, երբ արդարներու դովութիւնն ու սուրբ մարտիրոսներու յաղթութիւնը կը լսեն հաւատացեալները, կ'ուրախանան սրտով, եւ բարեպաշտները կը ցնծան հոգեւով՝ զոհութիւն եւ փառք վերադարձնելով ամենազօր Աստուծոյ, որ այսպիսի ողորմութիւն պատրաստեց իր սուրբ անուան յուսացողներուն:

Երբ սուրբերու եւ մարտիրոսներու շարժարանն եւ յիշատակը կը տօնենք եւ ա-

նոնց պատկներուն դովքը կը հիւսենք, նախ՝ կը զուարճանանք հոգեւով: Երկրորդ՝ կը փափաքենք անոնց նմանիլ ատաքինութեամբ: Ինչպէս՝ Արքահայր աստուածաբութեան, Իսահակի հնազանդութեան, Յակոբի հաշտ ոգիին եւ յարատեւ աշխատութեան, Ղովտի հիւրասիրութեան, Յորի անպարտելի եւ անզուգական համբերութեան եւ Յովսէփի ողջախոհութեան եւ ժուժկալութեան: Ունենալ կը տենչանք Պետրոսի առիժասիրտ քարոզութիւնը, Պողոսի իմաստութիւնն ու գիտութիւնը, Յակոբոս Տեառնեղբոր արդարութիւնը, Գլխադրի տիրանուէր կեանքը, Յովհաննէս Աւետարանչի աստուածատուր անբացատրելի սէրը, Աստուածամօր խոնարհութիւնն եւ սրբութիւնը, Յովհաննէս Մկրտչի անբնասիւնութիւնը, Ստեփաննոսի բարութիւնն ու արիւնքը, անթիւ սուրբերու մարտի յաղթանակը, եւ Լուսաւորչի անխիջանելի լոյսը:

Ու տակաւին, կը տօնենք յիշատակը սուրբերու՝ որպէսզի վշտակից ըլլանք հոգեւոր քրոջ եւ շարժարակից՝ անոնց կուսուոր նեղութիւններուն: Կը հիանանք անշափ եւ անտանելի տանջանքներուն վրայ եւ մեծ համբերութեան՝ Աստուծոյ սիրոյն համար: Ասով կը յուսադրուինք եւ կը բռնալերուինք անխախտ մնալու սուրբ հաւատքին վրայ: Ըստ որում՝ սաղմոսերգուն կ'ըսէ. «Իր երկիւղածներուն կամքը կը կատարէ»: Սուրբերու յիշատակի տօնը կատարելով եւ անոնց նշխարները համբուրելով, բարեխօսութեան կը շարժենք անոնց հոգիները, որ այժմ աւելի մօտ են Տիրոջ՝ երկնքի մէջ. եւ այսպէս մեր երկնաւոր ողորմած Հօր հոգեթը շարժելով՝ կը պաշտպանուինք սուրբ հրեշտակներով, Սիոն լեռան նման, ըստ սաղմոսերգունի՝ «Ո յուսայ ի Տէր՝ որպէս լեռուն Սիօն» (Սաղմ. ձիԴ. 1): Երբ մենք հետեւինք Տիրոջ հաւատարիմ ծառաներուն, շարժարակից կ'ըլլանք անոնց, նաեւ հաղորդ՝ համբերութեան ու պատկին եւ բարեբար Աստուծոյ նոյն օրհնութեան ու շնորհքին՝ Քրիստոսով արժանի:

Այսօր նայինք մեր հողի աչքերով բազմաշարժար Հայոց Հօր և Լուսաւորչին։ Սրբազան Առաքելայր կ'ըսէ. «Որոշէտե՛ս, դուք ամէնքդ լուսոյ որդիներ էք, ու ցերեկ-ւան որդիներ։ գիշերուանը չենք, խաւա-րինը չենք» (Ա. Թեա. Ե. 5-6)։ Ուրեմն չքնանանք ինչպէս ուրիշները, հապա ար-թուն և զգաստ ըլլանք։ Իրաւամբ մեզ «Լու-սաւորչական» կ'անուանեն ուրիշներ. թէ և այլ նկատումներ ունին ոմանք, բայց մենք Ս. Պօղոս Առաքելայի խօսքերուն ականջ կու տանք, որ աշխարհի յաւիտեանական լոյսը Բրիստոս՝ Հայոց հողիներուն և Հայաս-տանի մէջ ծագեցաւ իր Ս. Գրիգոր Պարթեւ ծառային միջոցաւ։ Այնպէս ինչպէս որ ա-րեւի լուսափայլ ճառագայթը՝ փոքրիկ հա-յիլի մը միջոցաւ ամբողջ տունը կը լուսա-ւորէ, նոյն ձևով ալ լուսաւորուեցաւ Թոր-գոմայ Տունը։

Յովհաննէս Վարդապետ երդնկացի, իր ներբողով՝ մեզի կը թելադրէ որ յիշենք մեր փրկութեան և կեանքի առաջնորդը, մըտ-քերնիս բերենք անտանելի շարժարանքները մեր հողիներու լուսաւորչին և Բրիստոսի ճշմարտոր նահատակին։ չժողանք երկնաւոր դորքերու զարմացուցիչը, պատկառիք իր սոսկալի և խստամբեր վարքին առջեւ։ նայի՛նք անոր կեանքի բարի ընթացքին թէ

ինչպէ՞ս ապրեցաւ այս աշխարհի մէջ. ան, որ «շարժարանօք ստացաւ իւր ժողովուրդս քերանօք ոսկերաց մարմնոյն և կողիցն հոսման արեան շինեաց զազգս զայս եկե-ղեցի Աստուծոյ. որպէս և Տէրն իւրով կո-ղակալակ արեամբն զազգ և զաշխարհ ա-մենայն» (Սովեբք, Ա-Ե, էջ 157)։

Ուստի՝ բոլորս միացած անխտիր «որ մրկաւ էինք դատուած», միասնաբար սօ-նենք յիշատակը Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Հայրապետին, որ այնքան շարժարուեցաւ ու տքնեցաւ մեզի համար և սոսկալի եր-կունքով ծնաւ զմեզ։ Ուրեմն փոխանակ տրտմեցնելու, անպատում և անտրտում ուրախութեամբ հրճուեցնենք անոր երա-նաշնորհ հողին յաւիտեանական լոյսին մէջ, և ազադակենք միաբերան մեր նախնեաց հետ, ժամապրքին խօսքերով. «Արդ՝ ո՞ր հայր մեր և լուսաւորիչ մեր հողիներուն. կ'ազաչենք քեզի, քու եկեղեցւոյդ միարան ուխտով, որ հրաշալի սօնիդ օրուան առի-թով, յատկապէս բարեխօսեն մեր Բրիստոս Աստուծոյն, որպէսզի եկեղեցին և քու ժո-ղովուրդիդ մնացորդը խաղաղութեան մէջ պահէ՛ փրկելով մարմնաւոր և հողեւոր թշնամիներէն. որպէսզի և մենք միշտ քու յիշատակդ կատարելով՝ փառաւորենք Հայ-րը և Որդին և Սուրբ Հօգին յաւիտեանս յաւիտենից ամէն»։

ԴԱՆԻԷԼ ՎՐԴ. ՇԱՄԼԵԱՆ

Շ Ա Ր Ա Կ Ա Ն

«Այսօր գուարեացեալ ցնծայ եկեղեցի, դրախտ Աստուածատունկ ծաղկեալ, յորմէ տուաւ մեզ տունկն անմահութեան Տէր Գրի-գորիոս. և պտղովն իւրով պատեաց գտիե-զերս ամենայն»։

«Խոստովանող Բրիստոսի նշմարիտ վը-կայ, բազմաշարժար նահատակ Տէր Գրի-գորիոս. զպակասութիւն չարչարանաց Տեառն մարմնի քու կրեցեր, որով ցնծայ եկեղեցի ի փառս որդւոց Սիովնի»։

Թ Ա Ր Գ Մ Ա Ն Ո Ի Թ Ի Ի Ն

«Այսօր գուարեամալով կը ցնծայ եկեղե-ցին, Աստուածատունկ դրախտը ծաղկած, որմէ մեզի տրուեցաւ տունկն անմահու-թեան Տէր Գրիգոր, որ իր պտուղով լե-ցուց տիեզերքն ամէն»։

«Բրիստոսը խոստովանող նշմարիտ վը-կայ, բազմաշարժար նահատակ Տէր Գրիգոր, Տիրոջ չարչարանքներուն պակասութիւնը մարմնիդ վրայ կրեցիր, որով եկեղեցին կը ցնծայ ի փառս Սիովնի որդիներուն»։

Յովհաննէս Պլուզ Վարդապետ

